

Studie en congres Universiteit en de Stad (2001 – 2003)

Lezing gehouden op VSNU / HOI-bijeenkomst aan Universiteit Maastricht (2001). VSNU staat voor Vereniging Samenwerkende Universiteiten Nederland en HOI staat voor Huisvestings Overleg Instellingen (samenwerking vastgoeddirecteuren en managers van Universiteiten in Nederland). In mei 2003 verscheen er een boekje Universiteit en de Stad. De dialoog, uitgegeven door Berenschot Osborne.

Concept van een studie en een congres Universiteit en de Stad is bedacht door Dudley Taylor, oud-directeur van Berenschot Osborne (na verzelfstandiging nu Atos Osborne geheten). Hij wilde iets terug doen voor de universiteiten in Nederland en België. Berenschot Osborne is mede door de vele adviesprojecten voor universiteiten, als één van de eerste bouwkostenadviesbureaus in Nederland, gegroeid vanaf 1967 tot 2003 tot een 110 man sterk advies en management bureau. In mijn functie van senior adviseur vatgoed- en gebiedsontwikkelingen mocht ik met hulp van internen en externen een congres voorbereiden over de samenwerking tussen universiteiten en steden, daarbij geholpen door o.a. prof. Riek Bakker (hoogleraar TU Eindhoven en directeur BVR), prof. dr. Bart Heijnen (voorzitter patromonium Universiteit Antwerpen), mr. Ed d'Hondt (destijds voorzitter VSNU), dr. Hans Stam (directeur OBR Rotterdam en voormalig vastgoedirecteur Erasmus MC), drs. Jacques Wallage (burgemeester Groningen en daarvoor staatssecretaris onderwijs), Frank Beke (burgemeester Gent), drs. Hans Beijer (betrokken bij totstandkoming Universiteit Maastricht). Als drijvende kracht achter dit congres trad op ir. Frans Dekker, vastgoedirecteur Universiteit Leiden en voorzitter HOI-overleg. De journalisten Ton Hendrickx en Koert Westerman hielpen mee met de interviews. Communicatiegoeroe Elliot Marx gaf mij nog tips voor de presentatie van mijn lezing: niet meer dan 6 regels op 1 sheet, vragen stellen (dan worden mensen wakker geschud) en focussen op de boodschap.

Creation in het boekje Universiteit en de Stad presenteer ik een strategisch dialoogmodel om te komen tot meer win-win situaties in de relatie tussen universiteiten en steden. Het boekje heeft aan actualiteit nog steeds niet heeft ingeboet, want nog steeds wordt er te weinig gedaan aan facility sharing, life learning projecten en het delen van kennis, ervaring en kunde. In het dialoogmodel staan twee termen die Riek Bakker mij in gesprekken over dit model heeft aangedragen: binnenboordmotor en buitenboordmotor. Alleen door een goede communicatie en een juiste "PK"-afstemming van de interne en externe krachten / motoren kunnen majeure projecten in goede banen worden geleid. Als de buitenboordmotor teveel PK's bevat, kan het project worden opgeblazen. Riek Bakker had in haar ogen circa 200 PK in huis; ik zelf gelukkig maar 150 PK; genoeg volgens haar om projecten op te blazen.

Conflict pijnlijk was dat bij de organisatie van het congres de Vlaamse universiteiten aanstuurden op een apart te organiseren congres voor de Franstalige universiteiten in België.

concept creation combinism complex developments chair to city

City Universiteiten groeien het snelst in een omgeving waarin zij directe relaties kunnen aangaan met de stad. Sociaal-economische groei van een stad gaat gepaard met groei van de universiteit. Er ontstond een discussie tijdens het congres over mijn stelling, dat een universiteit bij voorkeur in een stedelijke omgeving dient te liggen. De dorpsuniversiteit in Franeker ging ten onder aan het ontbreken van een dynamische omgeving.

Combinism combi's van stadsfuncties en universitaire functies zijn een must. Waarom in een stad twee congrescentra oprichten als één toereikend is? In mijn lezing heb ik een pleidooi gehouden voor de oprichting van grootschalige moderne dialoogomgevingen als variant op de Romeinse thermen. Deze thermen waren meer dan badhuizen en bevatten naast baden tevens bibliotheken, restaurants, vergader ruimten, sportruimten enz.. Men kon hier snel afspraken maken met sleutelfiguren uit het rijk en het leger, en in een rustgevende omgeving snelle deals maken. De snelle groei van het Romeinse wordt deels verklaard uit het feit dat in Rome rond het jaar 0 circa 11 enorme thermen bevatte op een bevolking van toen al 1 miljoen inwoners. Deze thermen hadden een gemiddelde vloeroppervlakte tussen 150.000 en 200.000 m² (!). Een universiteit in Nederland heeft gemiddeld nu circa 90.000 m² in meerdere lagen.

Complex development de ontstaansgeschiedenis van universiteiten, vanaf het Griekse gymnasium en het Museon in Alexandrium, laat zien dat op het juiste moment een aantal krachtige leiders nodig zijn om de ideeën tot realisatie te brengen.

Communication er is een verschil tussen communicatie en dialoog. De ondertitel van het boekje is niet voor niets "De Dialoog" geworden. Goede projecten, maar ook goede universiteiten, komen pas tot stand na een vruchtbare dialoog van gelijkgezinden. Daarbij is het volgen van een gemeenschappelijk doel, het creëren van win-win situaties, cruciaal. In het proces dient ruimte te zijn voor debat en forum. Visie, missie, strategie, moeten op elkaar worden afgestemd. Pas dan ontstaat er een stroomdiagram, een "wervelwind".

Chair ik zag in het Italiaanse tijdschrift Interni een fraaie tekening van de toen nog onbekende meubelontwerper Marcel Wanders. Deze tekening is benut voor de voorkant van het boekje en symboliseert voor mij het principe "van stoel tot stad", maar ook de verwevenheid van mensen, dieren, objecten endiploma's. Wanders' meest bekende stoelontwerp De Knoop is erop te zien. De rode fingerprint "city live" geeft in mijn interpretatie aan dat alles mensenwerk blijft; iedereen tracht binnen zijn mogelijkheden een persoonlijk stempel te drukken op projecten.

